

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om
ändring av 12 § lagen om pension för arbetstagare och 9 § lagen om
pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att finansieringstekniken i fråga om förvärvspensionssystemen inom den privata sektorn ändras så, att finansieringen av familjepensionerna till alla delar sker enligt den teknik som baserar sig på fördelningssystemet. Avsikten är att ändringen skall gälla finansieringen av samtliga familjepensioner som betalas ut enligt minimiskyddet, dvs. också de redan löpande familjepensionerna. Enligt förslaget skall de medel som frigörs ur familjepensionsfonderna överföras till den s.k. utjämningsreserven, där de avses stå till

disposition för att dämpa behovet av förhöjd arbetspensionspremie och för att eventuellt stödja ålderspensionsfonderna.

Propositionen, som tillhör de ärenden som skall behandlas i samband med budgetpropositionen för 1994, är även ett av elementen inom den överenskommelse mellan regeringen och arbetsmarknadsorganisationerna enligt vilken arbetspensionspremien år 1994 skall kvarstå på 1993 års nivå.

Avsikten är att lagarna skall träda i kraft den 1 januari 1994.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

Finansieringen av pensioner i enlighet med lagen om pension för arbetstagare (395/61; APL), lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62; KAPL), lagen om pension för vissa konstnärer och redaktörer i arbetsförhållande (662/85; KoPL) och lagen om sjömanspensioner (72/56; SjPL) baserar sig på ett system med partiell fondering. De enskilda pensionsanstalterna ansvarar för de delar av pensionerna som har fonderats, medan ansvaret för de övriga pensionsdelarna bärs av pensionsanstalterna gemensamt. Uppdelningen i en fonderad del och i en del som skall bekostas gemensamt varierar beroende på pensionslaget.

APL och KAPL har innefattat familjepensionsförmåner sedan år 1967. Vid bekostandet av familjepensionerna har partiell fondering

tillämpats sedan 1970. För de familjepensioner, vid vilkas beviljande har beaktats antingen tiden från pensionsfallet fram till pensionsåldern eller de inkomster som motsvarar ifrågasvarande tid, har den pensionsbeviljande anstalten ansvarat enligt pensionernas begynnelsebelopp, men dock endast fram till det att förmånslåtare hade nått pensionsåldern. Till övriga delar har dessa pensioner, i likhet med de familjepensioner som baserat sig enbart på fribrev, bekostats av pensionsanstalterna gemensamt. Samma finansieringssystem har tillämpats på familjepensioner enligt KoPL allt sedan denna lag trädde i kraft. Från och med ingången av 1991 anslöts sjömanspensionssystemet till det s.k. utjämningsystemet inom den privata sektorns arbetspensionssystem till den del som förmånerna enligt SjPL inte överstiger nivån för minimiskyddet enligt lagen om pension för arbetstagare. Till denna del har ovan nämnda finansieringssystem tillämpats även på

familjepensioner som beviljats med stöd av SjöPL.

I fråga om familjepensionerna föreligger dock inte lika tvingande skäl till fondering som när det gäller fonderingen av andra pensionslag. Den partiella förhandsfonderingen av ålderspensioner tryggar utbetalningen av pensionerna och gör det möjligt att reglera premienivån på lång sikt. Det finansieringssystem som baserar sig på fondering av invalidpensioner och på ett enligt företag specificerat ansvar innebär att både de pensionsbeviljande pensionsanstalterna och de stora arbetsgivarna, när sådana kommer i fråga, skall bära ett jämförelsevis stort kostnadsansvar. Detta kan anses sporra arbetsgivarna att utveckla arbetsmiljön och skyddet i arbetet samt att förbättra den övriga riskhanteringen. Till följd av det kostnadsansvar som invalidpensionerna och de individuella förtidspensionerna orsakar, går arbetsgivarna även lättare in för att tillhandahålla andra alternativ, t.ex. rehabilitering och cirkulerande arbetsuppgifter. En fondering av familjepensionerna kan även motiveras av trygghetsskäl, medan övriga ovan nämnda faktorer saknar betydelse i detta sammanhang.

I och med att sysselsättningsläget och den ekonomiska utvecklingen har försvagats ställde man i våras såsom centralt mål för den ekonomiska politiken att en ökning av de indirekta arbetskraftskostnaderna bör förhindras. För att nå detta mål kom regeringen och arbetsmarknadsorganisationerna överens om att APL-premien år 1994 skall kvarstå på 1993 års nivå. Konsekvensen av denna målsättning var att man bl.a. beslöt att avstå från indexjusteringarna år 1994 och att upplösa familjepensionsfonderna.

Av ovan nämnda orsaker föreslås i denna regeringsproposition att finansieringen av familjepensionerna ändras så, att fonderingen av familjepensioner upphör och att familjepensionerna från och med ingången av 1994 överförs att bekostas av pensionsanstalterna gemensamt också till den del som ansvaret för dessa pensioner hittills har vilat på de enskilda pensionsanstalterna. Avsikten är att ändringen skall tillämpas på finansieringen av samtliga familjepensioner, dvs. också på dem där pensionsfallet har inträffat innan lagen trädde i kraft. Ändringen skall enligt förslaget dock inte gälla sådana tilläggsförmåner som avses i 11 § APL. Ytterligare föreslås att ansvaret för den del av familjepensionerna inom sjömanspen-

sionssystemet som överstiger minimiskyddet enligt lagen om pension för arbetstagare också i fortsättningen skall vila på sjömanspensionskassan.

Avsikten är att ändringen skall tillämpas på familjepensioner enligt KoPL genom det hänvisningsstadgande som ingår i 11 § KoPL.

I fråga om fonderingen av pensioner kom parterna i den inkomstpolitiska uppgörelsen hösten 1992 överens om att graden för fondering av ålderspensionerna skall höjas. Syftet med detta är att pensionerna skall kunna tryggas bättre än tidigare. Riksdagen har antagit en lag om ändring av lagen om pension för arbetstagare (599/93), vilken möjliggör tilläggsfondering från och med ingången av 1994. Genom att utöka fonderingen av ålderspensioner kan behovet att höja APL-premien när de stora årsklasserna går i pension dämpas. Motsvarande effekt hade även det arrangemang som parterna kom överens om vid den inkomstpolitiska uppgörelsen hösten 1991. Enligt detta arrangemang skall 0,5 procentenheter av arbetstagarnas pensionsavgift på 3 % år 1993 användas för tilläggsfondering av ålderspensioner.

Den åtgärd som föreslås i denna proposition innebär att de familjepensionsfonder som influerar kommer att upplösas. Avsikten med ändringen är att år 1994 dämpa behovet att höja APL-premien. Samtidigt innebär ändringen dock att fonderingsgraden inom den privata sektorns arbetspensionssystem sjunker. Mot bakgrunden av den exceptionellt djupa recession som för närvarande råder har åtgärden trots allt ansetts motiverad.

Eftersom pensionsanstalterna enligt föreliggande lagförslag efter år 1993 inte längre har enligt pensionsanstalt specificerat ansvar för familjepensionerna, frigörs i det försäkringspremieansvar som pensionsanstalterna har reserverat för familjepensionerna samt i ersättningsansvaret eller pensionsansvaret för de påbörjade pensionerna sammanlagt ca 4,6 mrd. mk. Enligt ikraftträdelsestadgandet beträffande den föreslagna 12 § APL kan de medel som frigörs användas endast för finansiering av pensioner som skall bekostas gemensamt och för stödjande av ålderspensionsfonder. I praktiken innebär förslaget att medlen den 31 december 1993 överförs till utjämningsreserven i enlighet med de grunder som social- och hälsovårdsministeriet har fastställt.

När regeringen och arbetsmarknadsor-

ganisationerna våren 1993 träffade sin överenskommelse antogs det att ovan nämnda medel år 1994 skulle komma att användas för finansieringen av pensioner som skall bekostas gemensamt, och därmed för en sänkning av APL-premien, till ett belopp motsvarande hälften av det behov att höja försäkringspremien som alltjämt föreligger efter det att man avstått från pensionernas indexförhöjning.

2. Ekonomiska verkningar

Den ändring som föreslås i finansieringstekniken innebär att den i APL-premien ingående familjepensionsdelen faller bort. Denna del är 0,4 % av lönerna år 1993. Ändringen leder dock samtidigt till att den gemensamt bekostade pensionsutgiften ökar med ett belopp som kan antas uppgå till ca 0,5 % av lönerna. Den effekt som upplösningen av familjepensionsfonderna på kort sikt har på APL-premien begränsar sig i praktiken till den del av familjepensionsfonderna som används för en temporär sänkning av premienivån. På lång sikt har upplösningen av familjepensionsfonderna ingen kostnadseffekt, eftersom premienivån senare kommer att stiga mera.

Eftersom premieprocenten enligt FöPL och basprocenten enligt LFöPL är beroende av den genomsnittliga premienivån enligt APL, kommer lagändringens effekt på FöPL- och LFöPL-premierna att motsvara verkningarna på APL-premien. Om familjepensionsfonderna under de förestående åren används enbart för en sänkning av premienivån, innebär detta att statens andel inom FöPL och LFöPL under ifrågavarande år ökar med sammanlagt ca 340 milj. mk. På längre sikt har detta ingen väsentlig statsekonomisk betydelse, eftersom statsandelen senare kommer att minska i och med att försäkringspremierna höjs.

3. Beredningen av propositionen

Lagförslaget har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. I beredningen av propositionen har även pensionsskyddscentralen och Arbetspensionsanstaltens Förbund medverkat. I samband med beredningen har de centrala arbetsmarknadsorganisationerna och Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK hörts.

4. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

De ändringar som föreslås i APL och KAPL förutsätter att motsvarande ändring görs även i lagen om sjömanspensioner. Det är ändamålsenligt att denna ändring görs samtidigt som lagen om sjömanspensioner ändras att motsvara de ändringar som gjorts i APL och KAPL gällande det flexibla pensionsålderssystemet (559 — 566/93).

5. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1994.

6. Lagstiftningsordning

Propositionen gäller ingen enskild pensionstagares förmåner och genom lagförslaget slopas inte heller någon förmån.

Förslaget avser fördelningen av pensionsanstalternas ömsesidiga ansvar. Den föreslagna lagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av 12 § lagen om pension för arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 12 § 1 mom. 2 och 4 punkten samt 3 mom. lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare (395/61),
dessa lagrum sådana de lyder i lag av den 28 juni 1993 (559/93), som följer:

12 §

Pensionsanstalternas ömsesidiga ansvar för pensionerna och rehabiliteringspenningen bestäms och pensionsanstalternas omkostnader för pensionerna och rehabiliteringspenningen fördelas mellan pensionsanstalterna, om dessa inte har kommit överens om något annat, enligt följande:

2) för invalidpension som har beviljats med tillämpning av 6 a § och för halva beloppet av sådan arbetslöshetspension som har beviljats med tillämpning av 6 a § på ett arbetsförhållande som har pågått minst fem år, i dessa pensioner även inbegripet en pensionsdel som eventuellt betalas enligt lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden och en i 3 a § 4 mom. lagen om sjömanspensioner angiven pensionsdel som eventuellt betalas enligt nämnda lag, dock varken förhöjning enligt 7 c § eller med stöd av 9 § efter pensionens begynnande, i fråga om arbetslöshetspensionen dock efter den tidpunkt för arbetslöshetens början som avses i 4 c §, företagna förhöjningar, samt för den del av rehabiliteringspenningen som till sitt belopp svarar den med tillämpning av 6 a §, på ovan nämnt sätt fastställda delen av invalidpensionen, svarar enbart den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets arbetstagaren hörde på grundval av ett arbetsförhållande som avses i nämnda paragraf;

4) för övriga ålders-, invalid- och arbetslöshetspensioner, med undantag av belopp enligt 9 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för

arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden och enligt 3 a § 2 mom. 2 punkten lagen om sjömanspensioner, samt för de delar av pensionerna och rehabiliteringspenningen som överstiger de i 1 — 3 punkten angivna beloppen, för familjepension, deltidspension samt för kostnaderna för en allmän förändring i beräkningsgrunderna i fråga om premierna eller fonderna och överföringar som avses i 1 punkten samt för den i 9 § 1 mom. 3 punkten lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden och 3 a § 2 mom. 3 punkten lagen om sjömanspensioner angivna andelen i kostnaderna för pensionskyddet enligt nämnda lagar svarar pensionsanstalterna gemensamt enligt de grunder som social- och hälsovårdsministeriet har fastställt för de olika slagen av kostnader; samt

För andra rehabiliteringskostnader än de som orsakas av rehabiliteringspenningen svarar enbart den pensionsanstalt som ombesörjer rehabiliteringen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Lagen tillämpas även på sådana familjepensioner där pensionsfallet har inträffat innan den trädde i kraft.

De medel som är avsedda för bekostande av familjepensioner och som frigörs när denna lag träder i kraft används för kostnader som avses i 12 § 1 mom. 4 punkten.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 9 § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 9 § 1 mom. 2 och 3 punkten lagen den 9 februari 1962 om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62),

dessas lagrum sådana de lyder, 9 § 1 mom. 2 punkten i lag av den 27 mars 1991 (613/91) och 3 punkten i lag av den 28 juni 1993 (560/93), som följer:

9 §

För det i denna lag stadgade pensionskyddet svarar de i 2 § avsedda pensionsanstalterna, såframt de icke annorlunda överenskommit, på följande sätt:

2) för invalidpension som beviljats med tillämpning av 7 § 1 mom. och för 30/100 av en arbetslöshetspension som beviljats med tillämpning av 7 § 1 mom., i dessa pensioner även inbegripet en pensionsdel som eventuellt betalas enligt lagen om pension för arbetstagare, och en pensionsdel som avses i 3 a § 4 mom. lagen om sjömanspensioner och som eventuellt betalas enligt nämnda lag, dock varken förhöjning enligt 7 c § lagen om pension för arbetstagare eller med stöd av 9 § i nämnda lag efter pensionens begynnande, i fråga om arbetslöshetspensionen likväl efter den tidpunkt för arbetslöshetens början som avses i 4 c § lagen om pension för arbetstagare, företagna förhöjningar, samt för den del av rehabiliteringspensionen som motsvarar den på ovan nämnt sätt fastställda delen av den med tillämpning av 7 § 1 mom. beviljade invalidpensionen, svarar enbart den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets arbetstagaren hörde då han ådrog sig sjukdom, lyte eller skada som avses i 7 § 1 mom., eller då han blev arbetslös eller, om han då inte längre stod i ett arbetsförhållande som omfattas av denna lag, den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets han senast har hört;

3) för övriga ålders-, invalid- och arbetslöshetspensioner, med undantag av belopp som skall betalas enligt 12 § 1 mom. 2 punkten

lagen om pension för arbetstagare och enligt 3 a § 2 mom. 2 punkten lagen om sjömanspensioner, för de delar av pensionen och rehabiliteringspensionen som överstiger beloppen enligt 1 och 2 punkten, för familjepension, för deltidspension samt för sådana motsvarande pensioner och delar av pensioner enligt minipensionskyddet som betalas enligt lagen om pension för arbetstagare och för motsvarande i 3 a § 4 mom. lagen om sjömanspensioner avsedda pensionsdelar som betalas enligt nämnda lag samt för kostnader för den allmänna förändringen i grunderna för beräkning av pensionsansvaret och för överföringar som avses i 1 punkten liksom även för pensionskyddscentralens kostnader svarar pensionsanstalterna tillsammans med de pensionsanstalter som bedriver i lagen om pension för arbetstagare nämnd verksamhet och sjömanspensionskassan, så som 12 § 1 mom. 4 och 5 punkten lagen om pension för arbetstagare stadgar; samt

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Lagen tillämpas även på sådana familjepensioner där pensionsfallet har inträffat innan den trädde i kraft.

De medel som är avsedda för bekostande av familjepensioner och som frigörs när denna lag träder i kraft används för kostnader som avses i 12 § 1 mom. 4 punkten lagen om pension för arbetstagare.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Helsingfors den 22 oktober 1993

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Social- och hälsovårdsminister *Jorma Huuhtanen*

